

01.11.2022

Клас: 8-Б

Всесвітня історія

Вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Річ Посполита. Зовнішня політика.

Мета: сформувати уявлення учнів про Польщу у XVI—XVII ст.; створити умови для розуміння характерних рис державного устрою Речі Посполитої; розглянути економічне життя, напрямки зовнішньої політики, вплив Реформації та Контрреформації на Річ Посполиту; розвивати вміння самостійної роботи з підручником, узагальнювати та робити висновки; виховувати інтерес до історії сусідніх держав.

1. Перегляньте відео: <https://youtu.be/rK2aMVNEGs0>

2. Опрацюйте опорний конспект:

Запишіть основні дати

1569 р. — Люблінська унія, утворення Речі Посполитої

1558—1583 рр. — Лівонська війна

1596 р. — Берестейська унія

1621 р. — Хотинська війна

До початку XVI ст. Польща була великою за розмірами державою. До її складу входили польські, литовські та українські землі, Пруссія, Ліфляндія. Польща була сільськогосподарською країною. З країнами Західної Європи її поєднували міцні торговельні зв'язки. Уряд дозволив шляхті безмитний вивіз сільськогосподарських товарів за кордон. З Польщі експортували пшеницю, ячмінь, овес, льон, хміль, шкіру, сало, худобу. За умов зростання попиту на сільськогосподарську продукцію дворяни-землевласники, привласнюючи общинні землі й селянські наділи, створювали великі товарні господарства — фільварки. Ці господарства були засновані на панщинній праці. Тому основною формою повинності селян виступала праця в господарстві феодала. Приймалися закони, які зміцнювали кріпосництво. Уже наприкінці XVI ст. був різко обмежений перехід селян на інше місце проживання. У середині XVII ст. перехід селян повністю заборонявся.

Запишіть в зошит терміни:

Словник уроку

ФІЛЬВАРОК – багатогалузеве господарство, засноване на праці кріпосних селян і орієнтоване на виробництво збіжжя на продаж
ШЛЯХТА - провідний суспільний привілейований соціальний стан, форма аристократії у Польщі
УНІЯ – союз

Шляхта, яка займалася торгівлею, мала право безмитного ввезення в країну закордонних промислових виробів, право монополії на виробництво спирту.

За своїм політичним устроєм Польща була дворянсько-шляхетською республікою. Влада короля обмежувалася сеймом, який складався із сенату та палати послів. На сеймі обирали короля, який не мав постійної армії, його фінанси та землеволодіння були обмежені.

З початку XVI ст. у Польщі серед дворянства почали поширюватися реформаційні вчення. Однак польські селяни перебували під впливом католицької церкви. Українське й білоруське селянство Польщі дотримувалося православної віри. Реформація охопила дворянство і частково городян. Католицькій церкві за підтримки польського короля та ордену єзуїтів вдалося швидко витіснити Реформацію. У країні перемогла контрреформація. Більшість дворян, які підтримували протестантів, повернулася до католицизму.

У 1569 р. на сеймі в Любліні відбулося об'єднання Польщі та Литви в єдину державу з республіканською формою правління — Річ Посполиту. При цьому кожна з держав мала свою окрему систему управління, суд, бюджет і військо. Річ Посполита утворилася як багатонаціональна держава. Окрім поляків, половину її населення становили українці й білоруси. У ставленні до українських та білоруських земель польсько-литовські феодали проводили політику колонізації. Вона була спрямована на захоплення земель магнатами і шляхтою, на закріпачення українсько-білоруського населення, на сильне насадження католицизму, польської мови та культури.

Панування католицизму на цих землях було закріплене в 1596 р. Брестською унією й утворенням уні-атської церкви.

Зовнішня політика була представлена у трьох напрямках. **Перший напрямок** — це безрезультатні війни з Російською державою у першій половині XVI ст. Польсько-литовські магнати намагалися зберігати своє панування на українських і білоруських землях. Для цього вони неодноразово втручалися у внутрішні справи Московії (чисельні «лжедмитрії», польсько-шведська інтервенція). **Другим напрямком** стали відносини з Туреччиною. Польсько-турецькі війни, які йшли зі змінним успіхом протягом XVII ст., привели до втрати Польщею частини українських земель. **Третій напрямок** — це боротьба за Балтійське море. Польщі довелося вести війну зі Швецією. Війна з перемінним успіхом та перервами тривала протягом 1600—1635 рр. Польща повинна була залишити Ригу з Ліфляндією, які відійшли Швеції. Результати війни не влаштовували обидві сторони, тому невдовзі війна спалахнула знову. У 1655 р. шведські війська вторглися в Польщу й захопили практично всю країну. Цей період у Польщі називають «Великим потом». Поляки зуміли об'єднатися та уклали мир зі шведами, але втратили Пруське королівство.

Внутрішня слабкість Речі Посполитої призвела до серйозних втрат у зовнішній політиці. Занепад, який розпочався у XVII ст., був результатом безперервних війн, що негативно вплинули на розвиток фільварково-панщинної системи.

У результаті численних воєн та анархії територія Польщі суттєво зменшилася, а кількість населення скоротилася з 4,5 млн осіб до 1,8 млн. Держава потрапляє в залежність від сусідів і наприкінці XVIII ст. припиняє своє існування.

Зовнішня політика Речі Посполитої

XVI століття

1569 р. – укладення Люблінської унії та утворення Речі Посполитої.
1558 – 1583рр. – війна з Російською державою, перехід Лівонії під владу Польщі.
Захоплення українських, російських та білоруських земель в результаті укладення Люблінської унії.

XVII століття

1600 – 1635 рр. – війни Польщі зі Швецією за Лівонію.
Інтервенція Польщі в Росію (1604 – 1612 рр., 1617 – 1618 рр., захоплення Польщею Смоленська.
1621 р. – війна Польщі з Османською імперією (Хотинська битва)
1648 – 1654рр. – національно – визвольна війна українського народу.
1654 – 1667 рр. – війна Польщі з Росією. Возз'єднання частини України з Росією, повернення Смоленська.
1655 р. – початок нової війни зі Швецією.
1673, 1683 рр. – війни Польщі з Османською імперією.

Які можливі наслідки такої зовнішньої політики Речі Посполитої?

3. Домашнє завдання: Прочитати пар. 16. Скласти в зошиті схему «Напрямки зовнішньої політики Речі Посполитої».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human,
вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com